

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de Duitse mitrailleurspost uit de Eerste Wereldoorlog in Gistel (Zevékote)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het advies van het college van burgemeester en schepenen van Gistel, gegeven op 9 augustus 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid, bevoegd voor ruimtelijke ordening, woonbeleid en onroerend erfgoed, leefmilieu, natuur en energie, mobiliteit en openbare werken, landbouw en visserij, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, gegeven op 15 september 2016, waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Duitse mitrailleurspost uit de Eerste Wereldoorlog aantoonst;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost uit de Eerste Wereldoorlog als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De mitrailleurspost heeft een belangrijke historische waarde, als getuige van de manier waarop de *Flanders I Stellung* was ingericht. In het *Marinegebied* was de *Flanders I Stellung* namelijk georganiseerd met opeenvolgende steunpunten. Onderhavige mitrailleurspost was één van de vier mitrailleursposten van het steunpunt 17. In een poging om de bunkers te camoufleren tegen luchtopervatie, werden zadeldaken op deze bunkers gesuggereerd. De historische contextwaarde van deze bunker is dus van groot belang;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost uit de Eerste Wereldoorlog als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Op typologisch vlak betreft het een zeldzaam en gaaf bewaarde mitrailleurspost met een opvallend sterk uitgewerkt concept. Vooral de uitwerking van de achterzijde van de mitrailleurspost is vernuftig te noemen: de schuin aflopende vlakken bij de trappenpartij en de borstwering, de ingewerkte nissen, de gebogen vormen van de zijlingse borstweringen, enzovoort zijn uitermate zeldzaam en verschillen sterk ten aanzien van de doorgaans eenvoudige, functionele vormgeving bij betonnen verdedigingswerken uit de Eerste Wereldoorlog. De mitrailleurspost heeft aldus een belangrijke architecturale waarde;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost uit de Eerste Wereldoorlog als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Als betonnen constructie, die specifiek voor militaire doeleinden werd opgetrokken. Deze betonnen constructie met zijn bouwtechnische kenmerken van zowel bovengrondse als ondergrondse aard, getuigt van het belang en de evolutie van de betonbouw in de stellingenoorlog, die de Eerste Wereldoorlog geworden was. Nooit eerder werden zo massaal betonnen verdedigingsconstructies opgetrokken als tijdens de Eerste Wereldoorlog. Daar waar er in de eerste oorlogsjaren werd geïmproviseerd en geëxperimenteerd met allerlei typologieën en toegepaste technieken in de betonbouw, evolueerde men geleidelijk naar zo sterk en efficiënt mogelijk uitgedokterde standaardontwerpen, die in sommige gevallen voor meerdere doelen konden gebruikt worden. Tijdens het interbellum en de Tweede Wereldoorlog zou dit leiden tot de massale uitbouw van heuse bunkerstellingen, met bunkers die tot in het kleinste detail waren gestandaardiseerd;

Overwegende dat de Duitse mitrailleurspost uit de Eerste Wereldoorlog als monument culturele waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd: Als materiële getuige van de *Grooten Oorlog*, die Vlaanderen jarenlang in zijn greep had en het leven van ontelbaar veel mensen ingrijpend tekende of volledig verwoestte. De Eerste Wereldoorlog was een internationale gebeurtenis bij uitstek, met West-Vlaanderen als één van de strijdtoneelen waar honderdduizenden mannen uit de hele wereld vochten. De herinnering aan de Eerste Wereldoorlog kent nog steeds een breed maatschappelijk en internationaal draagvlak,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen voorlopig beschermd als monument:

Duitse mitrailleurspost uit de Eerste Wereldoorlog in Gistel (Zevékote), bekend ten kadaster Gistel, 3de afdeling, sectie B, perceel 305D (deel).

De voorlopig beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de voorlopig beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° historische waarde;
- 2° architecturale waarde;
- 3° technische waarde;
- 4° culturele waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Halfondergrondse betonnen militaire constructie met een rechthoekig grondplan met twee uitspringende borstweringen aan oostelijke zijde. Het beton is gegoten binnen een houten bekisting. Aan oostelijke zijde is de toegangszijde van de bunker sterk uitgewerkt. De muur tussen de twee deuropeningen loopt schuin naar binnen en bevat centraal een betonnen trappenpartij waarin aan beide zijden een nis is uitgewerkt. Via de trappen kan een richel bereikt worden. Door op het dak een mitrailleur op te stellen, kon dit dak bijgevolg fungeren als borstwering.

De lage borstweringen in de noordoostelijke en zuidoostelijke hoek zijn gebogen afgewerkt en bevatten een nis en bovenaan een ronde uitsparing met opening, waarin een staaf kon worden aangebracht (voor het verankeren van een mitrailleur). Deze zijde is afgewerkt met een betonnen platform met twee treden, waarin een gebogen 'pad' is uitgespaard net achter de borstweringen.

Via de twee deuropeningen kan een gang betreden worden, die op zijn beurt via twee openingen toegang verschaft tot twee ruimtes. Deze ruimtes zijn aan westelijke zijde nog eens met elkaar verbonden via een doorgang. Het plafond is verstevigd met ijzeren balken en bevat drie vierkante openingen (zichtbaar vanop het dak). De muren zijn witgekalkt.

In de meest zuidelijke ruimte werd een schietopening in de zuidelijke muur aangebracht, in de noordelijke ruimte één in de westelijke muur. Deze schietopeningen situeren zich aan de binnenzijde tegen het plafond. Vlakbij deze schietopeningen is telkens een nis uitgewerkt. In de gang zijn eveneens twee nissen uitgespaard. Ter hoogte van een deurhengsel aan zuidelijke zijde is volgende inscriptie ingekerfd: "30 VIII 1941".

Het is eigen aan bunkers dat er in de ondergrond in en rond de bunker constructieve elementen of militaire infrastructuur zitten die rechtstreeks verband houden met de bunker, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de bescherming beoogt het behoud van de Duitse mitrailleurspost;
- 2° de algemene doelstelling van de bescherming is meer bepaald het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden, waaronder de betonnen militaire post met zijn oorspronkelijke indeling, inclusief de sterk uitgewerkte oostelijke zijde met betonnen platform met treden en twee uitspringende borstweringen met nissen en ronde uitsparingen, de schuin uitgewerkte achtermuur met trappenpartij en richel met nissen, de plafonds met ijzeren balken, de witgekalkte muren met schietopeningen en nissen. Er dient eveneens gestreefd te worden naar het behoud in situ van ondergrondse constructieve elementen en aansluitende militaire infrastructuur, zoals vloerplaten, waterafvoersystemen of bekabeling;
- 3° de erfgoedwaarden van de bunker en de leesbaarheid ervan zouden desgevallend versterkt kunnen worden door het verwijderen van de materialen, schroot, bouwafval en rommel op, tegen en in de betonnen post. Ook de spontane opslag van bomen en struiken zou omzichtig verwijderd kunnen worden. Aarde en grasbegroeiing, tijdens de oorlog aangelegd op het dak van de bunker, of mosbegroeiing op de muren, vallen hier niet onder;
- 4° het droog houden van de bunker door gepaste maatregelen tegen waterinsijpeling met name het afdekken van eventuele openingen in het dak zonder de luchtcirculatie te wijzigen, bevordert de instandhouding van de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen;
- 5° in voorkomend geval kan er gezocht worden naar maatregelen om grondwater in de bunker permanent te vermijden, in overeenstemming met de specifieke landschappelijke context;
- 6° conserverende maatregelen (roestwerende behandeling) voor blootliggende ijzeren onderdelen bevorderen de instandhouding van de ijzeren erfgoedelementen op zich en het omliggende beton, dat beschadigd zou kunnen worden door uitzettende corrosie;
- 7° conserverende maatregelen voor houten onderdelen bevorderen de instandhouding van de houten erfgoedelementen.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;

- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het plaatsen of wijzigen van afsluitingen, met uitzondering van gladde schrikdraad en prikkeldraad ten behoeve van veekering;
 - c) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 m rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
 - e) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
 - f) graafwerken in functie van het bouwen, verbouwen of heropbouwen van constructies;
 - g) het aanplanten, vellen, rooien en ontstronken van bomen;
 - h) het plaggen en het afvoeren van de plaggen.

Voor het interieur:

- 1° het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- 2° het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- 5° het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- 6° het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel,

20 DEC. 2016

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS